

Haggadah Insights:

MAKING THE MOST OF THE SEDER EXPERIENCE

MARCH 11TH AT 8:00PM

streaming online at: <http://www.rabbisilber.com/classes/haggadah5775>

GIVEN BY RABBI SHMUEL SILBER

1. הגדה של פסח

<p>This was the bread of affliction³ which our ancestors ate while they were enslaved in Egypt. All who are hungry—let them come and eat, all who are in need— let them come and join us for the Pesach Seder. For the present we are here, but next year we will be in Eretz Yisroel. For the present we are still in servitude, but next year we hope to be truly free men.</p>	<p>הא לחמא עניא, די אכלו אבקהתנא בארעא דמצרים. כל-דקסין ייתי ויכול, כל-דצריך ייתי ויסקח. השתא קמא, לשנה תבאח בארעא דישראל. השתא עבדי, לשנה תבאח בני חורין:</p>
---	---

Approach #1: Halacha

2. הגדה של פסח שיח הגר"ד (י"ט)

יצאת מארץ מצרים, ארי בבהילו נפקתא מארעא דמצרים, ותרגום דכהילו היינו בחפזון. וזהו שבא בעל ההגדה להשמיענו בתחילת דבריו את שני ענינים אלו שבמצה בבהילו יצאנו ממצרים, והיינו בחפזון, ואשמעין דמצה היא כנגד הגאולה שהיתה בחפזון. וממשיך לומר הא לחמא עניא דמצה היא ג"כ לחם עני כנגד השעבוד והעוני, וזהו המשך הדברים שכנוסח הרמב"ם.

ג.

א. (ח) הא לחמא עניא - הרמב"ם בהגדה גורס בבהילו יצאנו ממצרים הא לחמא עניא. וצריך ביאור מה הוסיף הרמב"ם בזה, ומהו המשך הדברים להא לחמא עניא. והנה מצינו במצה שני ענינים. מצה נקראת לחם עני, כלומר, עבדות ושעבוד, כמבואר ברש"י (דברים ט"ז, ג') וז"ל: לחם עני. לחם שמוכיח את העוני שנחענו במצרים עכ"ל. ומצד שני מבואר במשנה דרכן גמליאל (פסחים דף קט"ז): דמצה היא על שם שנגאלו ממצרים. חזינן דבמצה נכללו שני ענינים, מצד אחד שעבוד ועוני ומצד שני גאולה, וכ"כ להדיא הרמב"ן על החזרה (שם).

ב.

והנה איחא במשנה דמצה היא על שם שנגאלו ועל זה מייחתי המשנה הקרא דכי בחפזון, ומזה מבואר דהא דמצה היא על שם שנגאלו היינו משום, שהגאולה היתה בחפזון ולא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ ותיכף ומיד גאלם הקב"ה ללא שהי' (עיין לקמן אות נ"ג). אשר לפי זה יש לבאר את נוסח הרמב"ם, בבהילו יצאנו ממצרים הא לחמא עניא, דהנה אונקלוס תידגם את מה דכתיב בפרשת ראה (דברים ט"ז, ג'), כי בחפזון

Approach #2: Hashkafa

3. הגדה של פסח שיח הגר"ד (יט)

- א. כל דכפין ייתי ויכול * יש לעיין למה מתחילים את ההגדה בהא לחמא עניא העוסקת בהכנסת אורחים, דזה ודאי דמצות הכנסת אורחים מצוה גדולה היא, אבל לכאורה אין לה ענין להגדה. ועיין בתענית (דף כ') דרב הונא בכל יום כי הוה כריך ריפתא הי' אומר כל מאן דצריך לייתי וליכול, ולא רק בליל הסדר.
- ב. ונראה לומר דהנה עבד אינו יכול להכניס אורחים, דהא קי"ל (פסחים דף פ"ח:): מה שקנה העבד קנה רבו, ואין לעבד נכסים וגם אין לו בית, ולכן מתחילים את ההגדה בהכנסת אורחים ואומרים כל דכפין ייתי ויכול, דזהו דרך חירות, להראות
- ג. שאין אנו עבדים אלא בני חורין, שאנו מכניסים אורחים.

4. The Royal Table (Rabbi Dr. Norman Lamm)

Matzah is called "*lehem 'oni*, the poor man's bread" — a denial of the ability of money or material influence to save us. It is a symbolic refutation of the omnipotence of science and technology by the very fact that *matzah* must be made from the simplest of substances, flour and water alone, in the most primitive of ways. The *matzah* is a bread which does not rise, it does not puff itself up in boastfulness, and is thus a symbol of humility, a denial of the working of the ego in and of itself. Pleasure too is counted out: by custom we do not salt the *matzah* which we eat at the Seder as we do with the bread that we eat all year long. And even power is dismissed, symbolized by the fact that the *matzah* we eat at the Seder, in fulfillment of the special commandment, must be *perusah*, a broken *matzah*, a symbol of powerlessness. So the *matzah* itself is a symbol of iconoclasm or the breaking of the idols of our times, and thus becomes a most appropriate "food of faith," as some Kabbalists refer to *matzah*.

Approach #3: Hope

5. הגדה של פסח הראי"ה קוק וצוק'ל

- א. הא לחמא וכו' כל דכפין וכו' כל דצריך וכו' השתא הכא וכו' השתא עבדי וכו'. בעזה"י אפרש טעם ההקדמה הזאת, והנראה שתקונה לאחר החורבן, ולמה לא תקנו קודם החורבן נוסח מה להזכיר, שזה הלחם אכלו אבותינו בארץ מצרים. והיותר פלא כי קודם שאלת מה נשתנה אמר הא לחמא וכו' וא"כ מה מקשה שבכל הלילות אנו אוכלים חו"מ, הלא אמר מקודם כי כלחם הזה אכלו במצרים ולכן יאכלום לזכר. אך הנראה בעזה"י לבל ירך לבבנו ונעציב נפשנו על גודל הנפילה אשר לנו בגלותנו.
- ב.

ואין אנו מקיימים מצות קרבן פסח, וגם שלא נאמר למה נזכור העבדות, ואנחנו כהיום הזה ג"כ עבדים, דמה גשיש בגאולתנו מקודם ועתה נהפכה לנו השמחה ליגון. ע"ז אמר כי "כהא לחמא עניא", שאין לנו מזבח להקריב הפסח, והלחם עני בלא מצות הארץ, וכמו זה אכלו אבותינו בארץ מצרים, ועם כ"ז נגאלו, וגם אנחנו נזכור הגאולה העתידה, ויחזק בטחוננו בד', ואם יתמהמה עכ"ז אחכה לו, לכן לא תמנעו מלאכול המצה לתיאבון כהלכתה, אך "כל דכפין ייתי וייכול", ובזכות זה יהיה "כל דצריך ייתי ויפסח". כי הפסח נאכל על השובע, ואין שייך בו "דכפין" אלא "דצריך", שהוא צריך לאכול הפסח משום גזרת המלך בתוה"ק. ומה שאנו צריכים לאכול המצה, שהוא זכר ליציאתנו מארץ מצרים, ארעא דמסאבא, מפרש טעם צווי שצוה "כל דכפין", משום ד"השתא הכא" ומ"מ אנו מקוים לעלות במב"י לאה"ק, "לשנה הבאה בארעא דישראל", משא"כ אם לא יצאנו ממצרים ברגע ההוא ממש, ואז אזלא לנו כל תקוה ואבדה כל תוחלת, שכבר נשקעו במ"ט שערי טומאה כמ"ש המקובלים, שאם לא נגאלו ישראל בשעה ההיא היו עוברים שער הני של הטומאה, כי כבר נשקעו מ"ט שערים בטומאה ר"ל. ונגד המרור, המורה על מרירות העבדות, וטיבולו שהוא ג"כ זכר לעבדות, כמ"ש חז"ל (פסחים קטז ע"א) חרוסת זכר לטיט, וההסיבה המורה על זכרון השחרור, - אל תאמרו למה לנו להזכיר ואנחנו כהיום ג"כ עבדים, והאומות גם בימי חכמי המשנה והתלמוד היו מעבידים בפרך את אחינו בני ישראל וגם היו ממררים חיייהם, וע"ז אמר שגם בשעה שאנחנו בגלותנו בכל צרה וצוקה מ"מ צריכים אנו להזכיר יציאת מצרים. כי יציאת מצרים תטע עוד היום הזה בגלותנו את פרי התקוה האמונה והבטחון אל לבבנו, כי "השתא עבדי" ומ"מ נקוה להגאל במהרה ו"לשנה הבאה ב"ח", אבל אילו ח"ו לא נגאלנו אז, היתה בטלה תקותנו, לכן צריכים אנו להזכיר יצ"מ גם בעת צרותינו וגלותנו, ולשוש בה לזכור חסדי ד' ב"ה, אשר הוציאנו בנסים ונפלאות מארץ טמאה ומבית עבדים - להיות בני חורין בארעא דישראל.

Approach #4:

6. הגדה של פסח דברי אהרן (יז)

השתא הכא לשנה הבאה כו'. מקשין על הכפל. ויש לומר כי אין מספיק מה דאמר לשנה הבאה בארעא דישראל, דהרי עכשיו אנו יכולין גם כן להיות בארץ ישראל ולא זה העיקר, ועל כן אמר לא שנהיה בגלות בארץ ישראל, אלא השתא עברי לשנה הבאה בני חורין.